

Smile 20-13-16

INWIJDING

5799
-5569-

DE

BEWAARSCHOOL

TE

LANDVOORT.

DEN 26 OCTOBER 1845.

Gedrukt te Leeuwarden bij G. T. N. SURINGAR, 1845.

L. S.
BEWAARSCHOOL
VOOR
KLEINE KINDEREN
TE ZANDVOORT.

Daar in het Zeedorp *Zandvoort* dagelijks de vader des huisgezins tot volbrenging van zijn beroep zich op zee begeeft, en de moeder door het uitventen van den gevangen visch, zich van huis verwijdt, blijven de Kinderen gansche dagen alleen, aan gevaren van allerlei aard blootgesteld, zonder eenige Godsdienstige en zedelijke opleiding, en zijn veelal den badgasten tot last door hun bedelen.

Door het oprigten van eene Bewaarschool was in deze zwarigheden te voorzien.

De Heeren W. H. SURINGAR, M. ZATTMAYER, en P. I. L. HUËR, in den vorigen zomer eenigen tijd te *Zandvoort* hun verblijf houdende, en de nuttigheid van zoodanige inrigting daar ter plaatse inziende, hebben getracht, door eene inzameling van vrijwillige bijdragen de noodige gelden te verkrijgen; zij vonden in ieder die de Badplaats bezocht, liefderijke medewerking, zoodat de op deze wijze bijeengebragte som op dit oogenblik reeds de hoop doet voeden, dat men deze wenschelijke zaak tot stand zal kunnen brengen. Tot dat einde hebben, met

vrijwillige aanbieding en onderling goedvinden zich gaarne laten welgevalen, en met blijde gereedheid aangenomen de volgende benoemingen als tot:

Beschermheeren, Jonkb. BARNAART van BERGEN, Heer van Zandvoort,
en Prof. D. I. van LENNEP, lid der Gedeputeerde Staten;
Beschermvrouwen, Mevrouw BARNAART, en Mevrouw van LENNEP.
Bestuurders, J. van der MEYE, Burgemeester te Zandvoort,
C. SWALUE, Predikant aldaar,
C. SMIT, Chirurg. aldaar,
en H. A. van LENNEP, op de Hofstede Leyduin;
Bestuurderessen, Mevr. van LENNEP, geb. van LENNEP,
Mevr. de Wed. I. van REGHEN, geb. KOOL,
de Echtgenoot van den Heer van der MEYE,
de Echtgenoot van den Heer SMIT,
en de Zuster van den Predikant SWALUE.

Daar echter de verkregene bijdragen nog niet toereikende zijn om een geschikt Lokaal voor eene Bewaarschool te bouwen, en hetgeen tot die inrigting behoort daar te stellen, en te onderhouden, zoo nemen bestuurders voornoemd de vrijheid U met den staat der zaken bekend te maken. En vermits de nuttigheid der Bewaarscholen, zich meer en meer bevestigt, en dezelve onder Gods zegen op een dorp als Zandvoort gewis ondervonden zal worden, zoo durven zij met vertrouwen Uwe hulp, het zij voor het eerst, het zij andermaal inroepen, en daartoe U nevensgaand Billet ter intekening aanbieden; opdat door uwe bijdrage, het zij voor eens, het zij jaarlijks, deze nuttige inrigting tot stand kome, en de arme Kinderen overeenkomstig hun aanstaand beroep doelmatig mogen bewaard en zedelijk beschaafd worden, tot heil dier Kinderen, tot gerief der ouders, en tot eer van God!

Zandvoort,
den 6 September
1844.

VAN DER MEYE, Burgemeester,
C. SWALUE, Predikant,
C. SMIT, Chirurg.
en H. A. van LENNEP.

Ik ondergeteekende verklaar tot oprigting der BEWAARSCHOOL in het Dorp ZANDVOORT
te zullen bijdragen,

de Somma van

in eens.

de Somma van

jaarlijks.

Zandvoort, den September 1844.

Men wordt vriendelijk verzocht de
woonplaats, of het adres ter ontvang
der ingeschreven gelden, hier onder
te willen plaatsen.

Woonplaats

Adres

Aan den **BEZOEKER** der Gemeente **ZANDVOORT.**

Zandvoortsche Mannen, Vrouwen en Kinderen
weest gegroet! weest hier welkom, hartelijk welkom!
Ik houde veel van *Zandvoort*. Zoo gaat het
meer menschen, en waarom? Vooreerst, om die
heerlijke, kostelijke zee! Dat is de groote en rijke
geneesdrank van den goeden Hemelvader, om men-
schen, die *swak* en *zwaarmoedig* zijn, of *eenige*
kwaal hebben, op te knappen, te vervrolijken, ge-
zonder te maken: — O, wie op een schoonen mor-
gen of avond, in zomer of herfst, die zee kan be-
schouwen en daarbij *niets* denkt en *niets* gevoelt, dat
is geen goedgestemd en welgezind mensch!

Maar er zijn nog andere redenen waarom men
met *Zandvoort* is ingenomen. 't Is geen kwaad
slag van volk dat daar woont. — Zij hebben cou-
rage; zij zijn nog al redelijk te vreden met hun lot
en over het geheel volgzzaam en niet eigenwijs. —
Of behoort er geen courage toe om, bij allerlei
wind en weer, in alle tijden van het jaar, op zee
te *zwerven* en *nacht en dag* oorlog met wind en

2

stroom te voeren? Behoort er geen courage toe,
om vol te houden, week in week uit, al is de
visch-vangst nog zoo klein? — En als dan de win-
ter komt, en er veel om de tafel zitten, maar
weinig op tafel staat; als men van koude bibbert,
en er wel een zolder maar weinig brand is, zou
men dan niet ligt overslaan tot klagen en murmu-
ren? Zou niet ligt deze of gene zijne hand uit-
steken naar het goed des naasten? maar daarin
verdienen de Zandvoorders een prijsje. Zij weten
de armoede met eenige onderwerping te dragen.
Zij vergenoegen zich met eigen sober brood en heb-
ben het grootste deel van dat sobere brood voor
hunne kinderen over. Dit een en ander is oorzaak
dat men met *Zandvoort* is ingenomen.

Maar hoewel er te prijzen valt, niet alles is on-
berispelijk. Het spreekwoord: „Elk is een dief in
zijn nering”, is hier niet onbekend. Liegen nu
en dan als of het gedrukt ware en vloeken dat
hooren en zien vergaat. En dan bij enkelen gemis
van prijsstelling op de openbare godsdienst. Als
men des Zondags in de kerk komt, behoorde men
toch te kunnen zien, of de pinken al of niet aan
wal zijn, maar men kan er meestal weinig van
merken. Daar zijn er die liever driemaal om, dan
eens in de kerk gaan.

Nu! genoeg over hetgene niet goed is. Het zal,
met Gods hulp, beter worden. Wij zijn hier niet
gekomen om te knorren en te bedroeven, maar om
pret te hebben en van harte vrolijk te zijn. Ja,
mijne Zandvoortsche vrienden! 't Is van daag een

3

feestdag. Een feestdag voor ouders en kinderen,
een feestdag voor 't geheele dorp, en voor ons
allen.

Ledigheid is des duivels oorkussen, is dat niet
zoo? wat wordt er van een kind dat niets doet?
Het leert niets doen. Het leert kwaad doen; want
niets doen en kwaad doen zijn naaste bureu. Voor
die lieve kleine kinderen is er nu eene Bewaar-
school. Men noemt het eene *Bewaarschool*, maar
't is niet alleen te doen om *bewaren* even als men
kostbaarheden in eene kast bewaart, of een vogel
in eene kooi opsluit. Het is wel eene bewaring
tegen ongeluk en kwaad, maar te gelijk strekt zij
tot het aanbrengen van iets goeds.

Ja, M. V.! alle knappe en goedgezinde menschen,
in alle landen zijn vrienden en voorstanders van de
Bewaarscholen. En ik zeg het in volle overtuiging:
een *goede* Bewaarschool is een weldaad voor ou-
ders en kinderen. Jal voor 't geheele dorp.

Een Bewaarschool is een weldaad voor ouders
en kinderen. Wat is de kostbaarste bezitting van
vader en moeder! Zijn het vleesch en visch, tafel
en stoelen, bed, kleeren en huissieraad? wel neen!
't zijn de kinderen, 't is *eigen* vleesch en bloed.
Maar onverstandige en ondeugende kinderen te
hebben is dat rijkdom? neen! dat is armoede. Wie
een braven zoon, eene deugdlievende dochter heeft,
die is rijk te noemen, en hij leeft ook lang, want
in zijne kinderen leeft hij voort. Maar de kleine
kinderen, zijn zij ondeugend en lui, hoe stoort dat

de vreugde in een huisgezin! Een paar stoute en ongehoorzame jongens kunnen eene halve hel in huis brengen. Wat al schrikken jagen zij soms vader en moeder op het lijf. Daar komt er een te huis met een bebloed hoofd, met een dikken neus. Jal wat nog erger is, daar is er, terwijl vader en moeder van huis waren, één door kolen-damp gestikt, of verbrand in het vuur, of verdronken in de regenbak of in de zee. Al die dingen zijn geene sprookjes.

Goddank! er is nu een school, en vader en moeder kunnen gerust van huis gaan. De kinderen zijn niet alleen bewaard tegen het kwade naar lijf en ziel, maar er wordt ook iets goeds in gebracht. Zij leeren gehoorzaamheid, orde en netheid. Bene aanstaande vischvrouw kan niet zoo pronkstijf zijn, als eene groote Madam, maar eene vischvrouw behoeft geen slordebel, geen floddermadam te wezen. Het haar van het kind goed gekamd, de nagels geknipt, de handen gewassen en het sober kleedje met de minst mogelijke vlekken en scheuren, en dan een frisch gezigt en een open oog, kijk! 't is prettig de kinderen zoo op de straat bijeen te zien, en daarna in 't eigen huis te ontvangen. Dat is beter dan die leelijke en htelijke centen-bedelarij op de straat en langs het strand, die, zoo ik hoop, ééns voor al afschaft en nagelaten worde. En dan leeren de kinderen ook het een en ander op de school. En wat leeren zij? Zij leeren zingen en bidden. — Het is zoo goed voor een mensch dat hij bidden

leert. Wie dagelijks bidt zal niet ligt een geheel slecht mensch worden. En dan bidden zij niet alleen voor zich zelven, maar ook voor vader en moeder. Die lieve kleine kinderen vertellen moeilijke verhalen uit het beste Boek en andere kostelijke boeken.

Maar nu begrijpt ge wel, vaders en moeders! dat gij ook uw best moet doen, om hetgeen er op de school inkomt, te huis er niet uit te jagen. Hooft eens! als de schooljufvrouw zegt: „men moet God liefhebben“, en de vader vloekt God, dan breekt de vader af wat de jufvrouw opbouwt. En als de jufvrouw zegt: „men moet andere menschen liefhebben, en niemand kwaad doen“, en als dan de moeder alle dagen rusie maakt met de buurvrouw, dan haalt de moeder er uit, wat de jufvrouw er in brngt.

Dus, vaders en moeders! zal de school weldaad voor u en de kinderen zijn, dan medegewerkt met de jufvrouw! De kinderen trouw naar school gestuurd en de jufvrouw haar moeijelijk werk niet nog moeijelijker gemaakt, door over alles te vitten, en als de wagen soms niet regt loopt terstond gevaar te zien. De schooljufvrouw heeft het goede voor, maar 't is ook een mensch. Acht en eert haar om haar werk en om uwer lieve kinderen wille. Zoo is deze school eene weldaad, voor u, vaders en moeders, eene weldaad voor uwe lieve kinderen, ja! voor 't gehele dorp.

Dat spreekt reeds van zelf, — zoodra 't eene weldaad voor ouders en kinderen is; want ouders

en kinderen zijn dorpebewoners. Maar ook voor hen, die geene kinderen hebben, ja, voor de gehele bevolking is eene goed ingerigte, welbestuurde Bewaarschool een zegen. Het verbetert het voorkomen van het dorp. Als een vreemde het binnen treedt en hij leest daar: „Bewaarschool uit liefdegiften gesticht“, dat klinkt toch beter, en geeft gunstiger en aangenamer indruk dan dat men gezellig las:

Three binnen maar!

Hier vind je klaar,

Genoet en sterke Brabandische Bieren

En ferne Sigaren, Alles om te pleisieren.

Van geheel harte wensch ik, dat het te Zandvoort goed ga, en dat er geld verdiend worde. Geld verdienen is prettig. Maar dat pleisier breekt zuur op, als 't geld lui en broodronken, hebzuchtig en ligtzinnig maakt. Dan is veel geld een vloek. Een mensch met een volle beurs en een leeg hoofd en hart weegt niet zwaar, want wat dan zwaar weegt is de beurs, niet de mensch. Of er kunnen nog twintig nieuwe huizen gebouwd worden, bewoond door twintig welgestelde Zandvoorters, en toch zou Zandvoort daardoor alleen niet kunnen welvaren, maar daarbij zelfs kwalijk kunnen varen. Als de aardappelen het driedubbelt opbrengen van den gewonen prijs, als de vischvangst goed en de beurs dik en vol is, en het hart dan ook vol is van ootmoed, vol van dankbaarheid en van de vreeze Gods, dan vaart Zandvoort wel. Tot zulk eene welvaart kan de school iets toebringen. Als

de kinderen opgroeien tot bloede en deugdzaam menschen, tot goede Christenen, dan komt er meer rust en orde, meer vrolijkheid en vrede in Zandvoort, en dan worden ouden en jongen hoe langer zoo meer afkeerig van al wat de welvaart van het dorp kan schaden.

Ziet! het is winter. De zee is bezet met ijs. De sneeuwvlokken waaijen door de lucht. Het is bitter koud. Hoe vaak dreef verveling de mannen naar de herberg, waar zedeloze en zondige prauwen worden gehouden, waar men niets winnen kan, maar veel verliezen. Maar, merkt het op! in plaats daarvan, gaan vader en moeder een uurtje in de Bewaarschool. Daar heffen een honderd tal kinderen het winterlied aan ter eere van God. Verkwikt en verwarmt dat niet het hart? Gaan vader en moeder niet bemoedigd naar hunne woning? Is 't geen verblijdend gezicht voor alle dorpsbewoners wanneer zoo vele lieve kleinen naar de school zich begeven of gebragt worden? Is zulk een school geen weldaad voor het dorp, en een sieraad tevens? Is 't niet een voorrecht en een vreugde Heer te zijn van zulk een dorp?

Tot U rigt ik dan het eerst het woord, H. W. Geb. Heer, Heer van Zandvoort. Heer van Zandvoort! wat is dat? Is het Heer van duinen, wegen en aangemaakte gronden? Nul dat zegt en beteekent wel iets. Maar er ligt in dien schoonen titel toch iets *meesters*, iets *beters*, iets *hoogers*. Heer en Meester te zijn van de achting en gene-

genheid van Zandvoorts bewoners, van jongen en ouden, van behoeftigen en gegoeden. Ziet! daarin ligt de voorname kracht van den titel. Dat is het Heer- en Meesterschap, naar welks uitoefening men staan moet. En deze achting en genegenheid, men kan ze winnen, niet door geven van geld en goed zonder doel en als in den blinde, maar in verwekking en vermeerdering van zedelijkheid en godsvrucht, door voorbeeld, door verstandigen raad en door nuttige instellingen. Indien siet alleen de gevels der woningen in Zandvoort wit zijn, en de huizen uiterlijk en inwendig opgeknapt, maar als tevens de zedelijke en godsdienstige physionomie der dorpsbewoners zich zuivert en verheldert; als het onreine en zwarte in hoofd en hart wordt weggevangd, en er vele brave, godvruchtige, christelijk gestemde en gezinde menschen weeten, gezond naar lijf en ziel, dan is het een onschatbaar voorrecht Heer van Zandvoort te zijn. Dat voorrecht wenscht u mijn hart. 't Make u den wend des levens helder en vrolijk.

Jal een halderen en vrolijken levensavond kan ons vooral de kinderwereld bezorgen. — Men heeft de wereld en de grootheid des levens in hare juiste waarde leeren kennen. Men weet het bij ervaring: „In veel wijsheid is veel verdriet en die wijsheid schap vermeerdert, vermeerdert smarte.” Maar ziet! daar komt een lief aanvallig kind en strijkt de wijgegeerte rimpels weg van het voorhoofd. Is het niet zoo, Hooggeachte, Hooggeleerde Heer

van Lennep? Vestig ik mijn blik op U, onwillekeurig komt de gedachte in mij op: „Niets is den grooten geleerde te klein.” Door kneed in de studie der ouden, geen vreemdeling in het Boek der Boeken, dat hoogere wijsheid bevat, dan al de schriften van oude en nieuwe wijsgeeren te zamen, dragende vele en velerlei titels — hebt gij tot deze titels eenen nieuwen toegevoegd: „*Beachtmeester Kinderbewaarschool*.” 't Is een eene rondborstige verklaring van uwe zijde, dat gij ontwikkeling van den menschelijken geest niet beschouwt als een privilegie van den geleerden en hooger en stand, maar dat ook de verstandelijke en zedelijke kracht van het behoeftige visscherkind niet mag blijven sluipt. Smaak de zielevreugde velen dezer kinderen gelukkig te zien opgroeijen. Deze kinderschool worde een eene hogeschool in de bevordering van hetgeen waar en goed is, wat liefelijk is en wel luidt. Op deze school wijze men later met dankbare vreugde, als op een eene akademie, waar gezonde, kloeke, zindelijke en eerlijke visschers en visschersvrouwen hunne eerste vorming ontvingen.

Dat te aanschouwen zal ook de vreugde van uw leven zijn, *Achtbare Heer Burgemeester* deze plaats. Gij beseft het ten volle, dat het niet genoeg is, voor de welvaart van een dorp, dat door een goede vischvangst, door vele badgasten en weidrennen er geld in den zak komt. Er moet tevens en vooral iets goeds en beters voor hoofd en hart gewon-

ren worden. Op zulk een winst voor uwe on-
derhoorigen maakt gij jacht. Een ware *woekeraar*
verstand, dat God in ruime mate u gaf, met uwe
ervaring en uwen goeden wil. Gij hebt, in ver-
eeniging met anderen, reeds velen den jenever,
dien duivelskunstenaar, doen afzweren en betere
renten doen trekken van het daardoor bespaarde
geld. Een winstgevend kapitaal werd uwer ge-
meente op nieuw in de Bewaarschool geschonken.
Die school is het begin tot een weldadig geheel.
't Is de voorlooper van de gewone school. En
op de gewone school volgen later, zoo ik hoop,
de Herinneringalesen en Zangoefeningen, vooral
van 't godsdienstig gezang voor de meer gevor-
derde jeugd, en de Brei- en Naaiwinkels voor
Meisjes, opdat zij althans leeren hun eigen klee-
d te herstellen. Dit alles ligt in het verschiet. Twij-
felt Gij of het ooit zal verwezenlijkt worden?
Heeft dan de stichting der Bewaarschool, in ruim
twee jaren, uit zoo kleine beginselen, U niet over-
tuigd, dat bij zulk goed werk God diegenen helpt
die zich zelven helpen?

Daarvan zijt gij zeker overtuigd, Wel Eerw. Zeer
Gel. Heer *Predikant van Zandvoort*. Door uwe ijveri-
ge medewerking zijn vele deelnemers voor de school
gewonnen, en is het tijdstip der oprichting bespoe-
digd. Maar niet alleen anderen wekt gij op om
aan het heil der jeugd te arbeiden: zelve gaat gij
daarin voor, door uwe zangoefeningen, door uwe

voorzittingen, door wekelijksche kindervereenigingen
op de winteravonden, door uwe godsdienstige toes-
spraken en stichtende volksleerredenen. Een chris-
ten-*wijzer* zijt gij. Deze toch is eene edele wijs-
begeerte, die anderen, in hun wezenlijk belang,
weet te geven wat zij noodig hebben, weet te
onthouden, wat zij niet goed kunnen dragen en
beheeren. Eene welingerichte kinderschool maakt
uwe bemoeijingen tot een sluitend geheel. Uwe
schoone taak zal het zijn in de weeke kinderharten
saden te strooijen van godsdienst en deugd en die
te winnen voor God en Zijnen grooten Zoon.
Maar sektengeest en overdrijving zult gij verre
waren van 't kinderlijk hoofd en hart. Alle
godsdienstig onderrigt, dat de liefde tot den naas-
te doodt en geestelijke hovaardij ankweekt, kan
geen onderrigt zijn dat den Heer welgevallig is.
De liefde is de vervulling der wet; want God is
liefde.

O! dat door deze school, door *al* uw werk velen
gewonnen worden voor het rijk des Heeren, dien wij
allen, zij het ook onder verschillende namen en vor-
men, vereeren als onzen Leidsman, Vriend, Voor-
ganger en Zaligmaker. Heerlijk is uwe betrekking.
Christus is uw meester. Een viascher der *menschen*
kan men u noemen. Werp steeds het net uit met
wijsheid! En onder hooger en zegen zij de vangst
voorspoedig. Dat veler zielen door u behouden
worden!

Maar wie op het behoud der ziel prijs stelt, ver-

enachtzame het ligchaam niet. U, *waardige Genes-
heer*! zij de zorg voor de gezondheid der lieve kin-
deren opgedragen. Ach! hoe menige ondeugen-
de neiging werd tot eene schrikwekkende hoogte
ontwikkeld. Verwaarloozing der gezondheid, be-
dorven sappen, eene ongeregelde levenswijze, slecht
voedsel, uitsluitend gebruik van half bedorven aard-
appelen, slordigheid en onreinheid droegen daartoe
veel bij. Hoe aandoenlijk was de slotsom van een
spettelijk onderzoek naar den gezondheidstoestand
van een twintigtal ondeugende kinderen, in zekere
kerktiging vereenigd. Hoe blijkbaar was hunne ge-
sundheit in de vroege jeugd ten eenemale verwaar-
loofd. Doe daarom uw best, *waardige Genesheer*!
dat de kinderen niet door te veel leeren worden
benaauwd en bezwaard. Onschuldige spelen, vele
en wel overlegde beweging zijn hoofdzaken. Een
gezond mensch heeft de meeste kans, onder den
zegen van God, waarlijk wijs en vroom te wor-
den. Bij de volksopvoeding staat de zorg voor de
gezundheit te veel op den achtergrond. Men
wachte zich om wijsneuzen en tienjarige ziekelijke
professoren te vormen. 't Zou van belang zijn in
alle Schoolcommissien een Medicus te benoemen.

Maar er is nog meer op te merken. De waar-
lijk godsdienstige heeft alle reden om van harte
vrolijk te zijn. Het Evangelie is eene blijde bood-
schap, maar de ziekelijke naar 't ligchaam ziet met
een ziekelijk oog, gelooft met een krank hoofd, ge-
voelt met een benaauwd gemoed. En 't geen blijd-
schap en zachtmoedigheid moest wekken, geeft stof-

fe tot vrees, tot angst, tot harde oordeelvellingen. O! wijd Gij een deel van uwen tijd, van uwe kennis en kracht aan deze heerlijke inrigting. God geve, dat eenmaal eene betere volwassene bevolking door dezelfde gevormd worde. Vele en dierbare dooden betreurt gij. Vele levenden mogen uwen roem en uwe blijdschap worden! — Uwe brave vrouw, tot Medebestuurderesse der school bestemd, rust sinds korten tijd onder de dooden. Neen! zij leeft bij God en bij hare eigene kinderen. Haar aandenken blijft bij de nog levende Bestuurderessen in eere!

Wat u betreft, Bestuurderessen en Beschermvrouwen! Is het u niet wel om het hart? Gij hebt u voorgenomen iets goeds te doen. Heil u! Hoe meer goede voornemens de mensch opvat en voort, hoe meer levensvreugde hij smaken kan. Edele vrouwen in vele landen zijn u voorgegaan. Zij staan u getrouw ter zijde. In *Stockholm* heb ik zelf de Bewaarscholen gezien. In *Rusland* is het voor hooggeplaatste vrouwen van het Hof eene bijzondere vreugde zich met de kinderen van behoeftigen te bemoeijen. Nu! zij kunnen er ook meer winnen voor hoofd en hart, dan op een prachtig Keizerlijk bal. In *Duitschland* zijn allereuwe verdienstelijke vrouwen in de weer. In 1802 heeft de Vorstin van *Lippe-Deinold*, *Paulina*, zulk eene inrigting daargesteld. Zij achtte deze zaak harer bemoeijng waardig! Maar 't zou er bitter uitzien, indien 't noodzakelijk ware eene Vorstin

te zijn, om voor kleine kinderen nuttig te wesen. Wie was de eerste grondlegster van de kinderschoolen in *Frankrijk*? Eene vrouw! en welke? Eene Vorstin of Staatsdame! de vrouw van den Gouverneur, Burgemeester, Doctor of Dominé? Neen eene dienstmaagd, de dienstmaagd van een Dominé en wel van den edelen, wereldberoemden Predikant *Johann Friedr. Oberlin*. De school werd gesticht den 16 Julij 1779. De naam dezer edele dienstmaagd was *Louise Scheppler*; geboren 4 November 1763, gestorven Julij 1837. Vrede zij de asche dezer Kindervriendin!

Nederland mag ook roem dragen op het besit van kindervriendinnen uit verschillende rangen, standen en allerlei leeftijd. Het tegenwoordig plegtig feestuur levert daarvan het bewijs. Verdienste-rijke Vrouwen! verblijdt gij u niet in uw kloek besluit om u aan 't heil dezer kleinen te wijden? Ziet niet op tegen de taak. Al doende leert men. De goede God zal u helpen. Leeft en werkt onder elkander in volle liefde en vrede. Er zij onder u geen andere naijver dan om het meeste goed te doen. Eendragt zal u sterk maken. Het kibbelen over kleinigheden uit jaloerij ontsproten, soude verzwakken en ontbinden. Eene vrouw, die in eene algemeene betrekking iets te zeggen heeft, kan oneindig veel goeds doen. Maar is zij te opgewonden, te kwalijknemend, te eigenlievend, dan baart de muis dikwijls een berg, en wel een berg, die vrij ongemakkelijk te beklimmen is. Nederigheid gaat voor de eere, en het schoonste sic-

neel eener vrouw is wijze zachtmoedigheid. Zij bevenal uw streven om overeenstemming en gepaste vrijwillige samenwerking te brengen tusschen huis en school, tusschen vader, moeder en schoolvrouw. Het kan en mag het doel dezer inrigting niet zijn, om het familieleven te verzwakken, om den band tusschen ouders en kinderen los te maken. Die band is daartoe te heilig. Maar zal hij heilig blijven, dan moeten vader en moeder niet onwijs zijn en niet onheilig handelen, niet de schoolvrouw bemoeijelijken, en door eigen leer en voorbeeld aan hunne kinderen een wapen tegen hen in de hand geven. Bevorder Gij dan, Beschermvrouwen en Bestuurderessen! den vromen zin in 't hart van vader en moeder, opdat hunne zorg zich sluite aan die der schoolvrouw, en het kleine kind waarlijk zegen bringe in de onderlijke woning. Daartoe helpe u de Algoede!

De Algoede helpe ook U, Geachte Heer H. A. van *Lennepe*. Jal de Algoede heeft u reeds geholpen. Wat hebt gij geijverd om de finantiële krachten dezer inrigting te versterken. Van elke gelegenheid hebt gij verstandig partij getrokken. Gij verstaat de kunst van oogsten. Bij Prinsen en Grooten, bij Mannen en Vrouwen hebt gij de belangstelling opgewekt. Daardoor hebt gij groote en gewichtige diensten bewezen, niet alleen voor de kas dezer school, maar tot verlevendiging van een hoogst gewichtig beginsel. Gij hebt, door opwekking en eigen voorbeeld, aangevezen dat men wel kan en

moet doen met wijsheid en overleg. 't Wordt hoog tijd, dat de Nederlanders, die gewoon zijn zoo veel te geven, leeren woekeren met hunne giften. Een onbekend gebleven menschenvriend gaf den vorigen winter tienduizend gulden voor de behoeftigen te *Amsterdam*. Wie zegent niet in zijn hart dien weldoener, die *f* 10,000 aan de armen geeft! En toch vragen wij bescheiden: was de vrucht van zoo groot een kapitaal rijk te noemen? Men had zeventig duizend armen vergast op een kop koffie en een paar boterhammen. Met zulk eene som had men eene groote school kunnen stichten of uit de rente eene kleine kunnen onderhouden. Zoo had het offer van menschenmin nog vrucht gedragen over honderd jaar.

De kapitalist besefte meer en meer van hoe groot belang het zij om voor *scholen* en andere nuttige inrigtingen, ook grootere sommen ten beste te geven. Of is 't niet bedenkelijk om de Bewaarscholen op den duur te veel afhankelijk te maken van kleine jaarlijksche bijdragen? In *Süzerie* hebben weldadige mannen en vrouwen daaraan grotere sommen geschonken of gelegateerd. Zou men niet mogen verwachten, dat deze en gene, die door de Zandvoortsche baden gezond en gesterkt werd, een gedenkteeken van dankbaarheid aan God zal achterlaten, door aan de kinderen van het dorp wel te doen? In vorige dagen werden tonnen gouds vermaakt aan veldadige inrigtingen. 't Was wel eens overdreven. Mij lacht steeds het denkbeeld toe, dat de welwillend vermogenden, bij hun

versterken, hunne jaarlijksche bijdragen gekapitaliseerd vermaken aan die algemeen nuttige inrigtingen, waarvan zij leden waren. Zoo wordt men deelnemer à *perpétuité*. Vele kleintjes maken een groote.

Doch genoeg over geld gesproken. Gij hebt niet alleen geld gegeven en ingezameld, maar ook uwe persoonlijke medewerking verleend. Dat is kloek en edel! — Onder sommigen van de heere standen heerscht een dwaalbegrip: men stelt wel eens een te overdreven prijs op menig ambt en titel, die op de prijscourant van het maatschappelijk leven, te regt of onregt, hoog genoteerd staan. Men meent dat de bemoeijingen met het Nut van het Algemeen, met scholen enz. meer te huis behooren bij den burgerstand. Men meent, dat, indien men niet slaagt in de verkrijging van hetgeen men wenscht, men zijne *carrière* gemist heeft. Schadelijke dwaling! Er is geen betere *carrière* te maken dan te znajen en te ploegen op den verstandelijken en zedelijken menschen-akker. Dan oogsten anderen en men oogst wellicht het meest zelf. Gij, geachte Heer van *Lennep*! toont dit te gelooven en te willen. Uw geloof worde dat van velen uit den deftigen stand. Zoo komt er verband tusschen grooten en geringen. Doch wat spreek ik van groot of gering? *Armen en rijken, God heeft ze beiden gemaakt*. Zoo komt er verband tusschen menschen en menschen! Zoo is er vreugde bij rijk en arm, bij onderdom en jeugd, in huis en op de school.

Maar zal de school aan dat doel beantwoorden, hoe veel komt er dan aan op de *Schoolvrouwe*. Daarom een woord gericht tot U, die benoemd zijt tot *Onderwijzeresse*. Wat is het een kostelijk ambt! Kent gij eene begeerlijker bestemming op de wereld, dan deze, om kinderen, zeer jonge kinderen op te voeden tot godvreeszende, deugdzaame menschen? Gij weet het, de indrukken en de leiding, die men in de eerste levensjaren ontvangt, vooral van het tweede tot het zeede jaar, zijn dikwijls beslissend voor het geheele leven. 't Is uwe taak, zulke goede indrukken aan 't weeke kinderhart meede te deelen. Pas daarom op de kleintjes bij deze kleinen. Een geringe opening wordt ligt een groote scheur. Pas op het lichaam, en leer er de kinderen voor zorgen. Lijf en ziel zijn naaste buren. Vuile handen, waar ze niet behooven vuil te zijn, en vuile harten wonen wel eens dicht bij elkander. Zeer naauwe schoenen en klompen geven wel eens een benaauwd hoofd en een benepen hart. En wat de zedelijke vorming betreft, leer bovenal den kinderen de *waarheid* beminnen en de *waarheid* spreken. Daarin moeten de ouders de Schoolvrouw helpen. Dat doen ze dikwijls niet. Ontdekt gij bij vader of moeder, in het grootbrengen hunner kinderen, kleine gewoonten of slechte en verkeerde begrippen, die de lust tot onwaarheid begunstigen, geef die ouders een vriendelijk lesje. Wilt gij een voorbeeld hoe die lust tot onwaarheid door de ouders zelve begunstigd wordt, ik zal het mededeelen. 't Is kermis in eene groote stad. Men

heeft den kinderen beloofd zij zullen ook kermis hebben. Met de schuit zal men reizen, 't zal een pret zijn. Men zit in de schuit. De schipper komt om de vracht. „Kinderen betalen immers de helft, schipper?” vraagt de moeder. „Ja,” antwoordt de schipper, „als ze onder de negen zijn. Hoe oud is dat jongetje?” „Acht jaar,” zegt de moeder. „Wel neen, moeder!” zegt de knaap, „ik ben ruim negen.” Daar krijgt de jongen een stoot in de zij, een trap op de teenen, en met een vergramd gezicht zegt de moeder: „Jou wijneus! Je soust nog beter weten dan je eigen moeder, hoe oud je bent? schipper zoo als ik zeg, zoo is het.” De halve vracht wordt betaald. Men heeft een dubbeltje bespaard en zijn eigen kind les gegeven in de kunst van liegen en bedriegen. (*) Zoo mijne waarde Jufvrouw! zijn in het gebied der huiselijke en schoolopvoeding honderden kleinigheden, waaraan het groote soms ten naaste grenst.

Vergeet voorts nooit welke soort van kinderen u zijn toevertrouwd. Met uitzondering van weinigen zijn het visscherskinderen, bestemd tot visschers en vischvrouwen. Zij behoeven niet veel te weten, zoo zij vóór alle dingen dit weten: „Den Heer te vrezen is wijsheid en van het kwaad te wijten verstand.” Zoo zij dit maar weten: „Eert uwen vader en uwe moeder.” Zoo zij maar weten: „Heb God lief bovenal en uwe naasten als u zelven.” Zoo zij maar dit weten: „Jesus Christus, de Zalig-

(*) Oosterwijk Bruijn heeft dit leinig beejmd.

moeder der wereld, is de groote kinderrind en ook der kinderen heerlijk en goddelijk voorbeeld. — Nu! de goede God schenke u wijsheid, lust en kracht om voor de kinderen te zijn eene leidsvrouw ten goede voor twee werelden. Belooft gij uw best te zullen doen?.....

(De Oosterwijkvrouwe legt die belofte af.)

En gij, Vaders en Moeders! staat allen op. Belooft gij de Jufvrouw te helpen, en uwe kinderen met eere vóór te gaan?

Belooft gij dat? zegt dan hardop: „Ja! wij belooven het.”

(De Ouders leggen die belofte af.)

Deze oogenblik is gewichtig voor U, *Onderwijzer van de Dorpschool!* De Bewaarschool voor kleine kinderen kan met uwe school één geheel uitmaken. Moge het U gelukken door uw onderzigt vele kinderen naar hoofd en hart gelukkig te ontwikkelen, en ze in waarheid tot *mensen* te vormen, — door den zegen van *Hem*, die meer vernag dan de mensch.

Ja! Een is er, die *meer* is dan de mensch, en wie is Hij? Hij is het die niet alleen Heer is van *Zandvoort*, en van het Koninkrijk der Nederlanden, maar Heer van de zee en van de duinen, en van alle koninkrijken der aarde, ja! Heer van hemel en van aarde. Hij is het, die de lotgevallen der volken en van elken afzonderlijken mensch be-

staart. — Hij is het, die alles ten goede leidt, en het goede schept uit het kwadrel

Ziet! daar treft in Beijers hoofdstad een jongedig Echtgenoot een onvoorziene slag. De dood ontnam hem zijne trouwe Gade. Eene ernstige ongesteldheid drijft hem naar het Zandvoortsche strand. Maar die vreemde Heer uit verre landen, die gezondheid voor eigen ligchaam zoekt, zal tovens geroepen worden, om, in een vreemd land, gezondheid van den geest bij anderen te helpen bevorderen.

Ziet, datzelfde *Zandvoort* wordt door oenen anderen badgast bezocht uit Neerlands hoofdstad. De Leeraar bij de Protestantsche Christenheid schuwt den omgang met den Roomsch-Katholiken Beijerschen broeder niet. Ware er eene klove gebleven, zoo als dit, helaas! dezer dagen te veel plaats heeft, welligt ware de stichting der School nog jaren uitgesteld. Maar eendragt heeft magt gemaakt, en christelijke eendragt is geheel bestaanbaar met vasthouding aan eigene geloofsbegrippen. Christelijke eendragt geeft eene ongekeerde kracht.

Voor nog een' anderen badgast uit de hoofdstad, den tegenwoordigen spreker, was 't onwarsdeerbaar voorrecht weggelegd, in Gods hand, het werktuig te zijn, om anderen op 't belang eener Bewaarschool voor dit dorp opmerkzaam te maken. Zal die man zich daarop verheffen? Dan ware hij een belagchelijke dwaas. God lag het in zijn hart. Gode zij lof en eere!

Ja, Gode zij de eere! Hij is het, die u. het

kwade, het goede schept. Ziet! daar worden op den dag des Heeren, den 27 Augustus 1843, de tempeldeuren geopend. In den rij der badgasten, die opgaan naar het Bedehuis, telt men een edel jeugeling, de vreugde en roem van Vader en Moeder, *Robert Daniel Koch*. De Leeraar is aan het *Amen* zijner toespraak genaderd. Maar dat *Amen* wordt voorafgaan door deze woorden: „Wellicht is er een of ander onder mijne hoorders, die voor de laatste maal de openbare Godsdiens bijwoont.” Was de Leeraar ditmaal Zieners of Profeet? Twee uren daarna was de profetie bewaarheid. *Koch* was twee uur later een lijk! De zee nam hem op in haren schoot. Hij had zich badende te verre verwijderd. Redding was niet mogelijk. Daar staat de schbare Vader bij het lijk. Zal voortaan *Zandvoort* voor hem en geheel zijn gezin eene plaats der verschrikking zijn? Hij verloor er zoo onverwacht, op zoo aandoenlijke wijze een' braven zoon. Zal de Vader voortaan voor altijd *Zandvoort* ontvlugten? Neen, de mensch en Christen, die het beeld van God in oog en hart heeft, poogt ook dat beeld, in menschelijke zwakheid, door daden aan-schouwelijk te maken. Ook de welgezinde mensch poogt uit het kwade het goede te scheppen. Een brave, weldenkende, volwassen Zoon is gestorven, maar de wijze onbekrompenheid des Vaders maakt dat afsterven dienstbaar aan het welzijn van een groot aantal verwaarloosde kleine zonen en dochteren. O! indien de *Zandvoortsche Bewaarschool* den naam droeg van *Roberts* school, zij droeg

dien naam te regt. Zoo lang die School bestaat, beschouwt men die stichting in verband met eenen der meest treffende gebeurtenissen aan het *Zandvoortsche strand*. Onvergetelijk blijft bij *Zandvoorts bewoners* den naam van *Robert Daniel Koch*. Vader, Moeder, Broeders, Verwanten, gij hebt eenen edelen moed aan den dag gelegd door uwe tegenwoordigheid te dezer plaatse. O! schrijft het met onuitwisbare letteren in uw hart: Gods zij dank en eere, Hij schept uit het kwade het goede.

G. T! Denkt aan die Medebestuurderesse der school, die achtbare vrouw. *Weduwe* is haar aaneenlijke titel. Treurt zij over het gemis als eenen die geene hope heeft? Onttrekt zij zich, daar zij selve een talrijk kroost bezit, aan alle bemoeijng met vreemde kinderen? Neen, 't is haar eere en vreugde onder de Bestuurderessen geteld te worden. Zij vermindert vroeger en tegenwoordig eingen leed, door andere Vaders en Moeders te verblijden. Bragt alzoo het kwade niet het goede voort? Gode zij dank en eere!

Ziet gij daar die meer jeugdige Moeder? O! het kost tranen zonder tal uw lief kind naar het graf te zien dragen. Wie billijkt niet die tranen? Maar tranen van vreugde ontrollen het oog, wanneer men die Moeder met christelijke onderwerping hoort zeggen: „Ik mag geen eigen jong kind aan het hart drukken, maar daarom klopt dat hart toch voor de kinderwereld. Mij zal het genot der

siele zijn, als Medebestuurderesse der School, aan andere moeders moedervreugde te bezorgen.”

Edele Vrouw! uw eigen kind werd opgenomen van de aarde, om opgevoed te worden in den Hemel. De moeder neemt de zorg op zich van vreemde kinderen; zij wil die doen opvoeden voor betere wereld. Zoo is er toenadering tusschen moeder en kind. Zoo is er verwantschap des geestes! Dat is woeker drijven met de smart, dat is eenen eenderwerping, zoo als het eenen Christinne betaannt. Reeds schonk de Algoede haar ten loon nog eenmaal eigene volle moedervreugde! God immers schept uit het kwade het goede. Hem zij lof en eere!

Ja, Hem zij lof en eere! Daar snellen honderden badgasten en badbezoekers naar het strand. Voor velen en velerlei kwalen wordt leniging en herstelling gezocht in de zee, de heerlijke zee, die God genaaikt heeft. Maar eigene ligchaams- en sielesmart maakt het hart deelnemend voor anderen lief en leel. En waar 't hart zich opent, blijft de beurs niet gesloten. Vele zicken en zickelijken hebben tot stichting der School bijgedragen, en anderen krachtig opgewekt. Zoo bragt het kwade het goede voort!

Zandvoortsche Mannen en Vrouwen, Vaders en Moeders, uw hart zij vervuld met lof en dank. Gode zij de eere! Lief menigmalen de vischvangst tegen, zulk een kostelijke vangst heeft

Zandvoort nog nooit gedaan. Eene School present voor *alle* uwe kleine kinderen. Al waren al de pinken alle dagen van het jaar, iederen dag, vol van de duurste viaschen, 't is nog niets, vergeleken bij dezen zegen. Want een kind, dat gezond is naar lijf en ziel, dat God en Jezus lief heeft, is meer waard dan honderd duizend van de beste viaschen. Daarom zij uw hart vervuld van dank jegens den Algoede! Nu! uw brave Leeraar zal u tot godverheerlijkende erkenenis stemmen. Zoo sanstonds spreekt men tot u in Gods tempel, waar 't lofied zal rijzen Hem ter eere.

Mijne taak is ten einde. Staat nu allen op; allen wie gij zijt, Aanzienlijken en Geringen, Onden en Jongen, Mannen en Vrouwen! en laat uw mond, uw gezang, de weerklink zijn van 't gevoel uws harten.

Gods naam moet eeuwige eer ontvangen,

Men loof Hem vroeg en spa,

De wereld hoor' en volg' mijn zangen,

Met *Amen*, *Amen* na.

DE BEWAARSCHOOL.

PRAKTISCHE HANDLEIDING ten dienste van hen, die Bewaarscholen wenschen op te rigten en daarin werkzaam moeten zijn. Door R. G. RIJKENS, Onderwijzer te Groningen. Met Afbeeldingen. Eerste Aflevering f 1,00.

Bij de belangstelling, welke sedert eenigen tijd, ook in ons Vaderland, de zaak der Bewaarscholen wekt, liet zich de behoefte gevoelen aan eenige in een taal geschrevene handleiding bij de op rigting en het bestuur dierzelve instellingen. De Heer Rijkens, een man van kunde en ervaring in het vak van Opvoeding en Onderwijs, en vol ijver voor het de belangen geldt van het optienemen grotsch, liet zich, op aanroep des uitgevers, gereedelijk vinden tot de samenstelling van zoodanig werk, waarbij soowel partij getrokken werd van hetgeen door buitenlandsche schrijvers over dit onderwerp geleverd en in naburige Staten tot stand is gebracht, als er terzins gelet moest worden op hetgeen onze zeden, onze volksaard, onze behoeften in dezen eigenswaardig medebrengen.

Aan Ouders, die den aard, de strekking en den omvang der Bewaarschool meder wenschen te leeren kennen, aan Moeders inzonderheid die ook voor de huiselijke opvoeding heer kinderen partij willen trekken van de wenken en onderrichtingen in dit Geschrift gegeven; aan alle Opvoeders en Onderwijzers, Provinciale- en Gemeente Besturen, Commissien van Onderwijs en Afdelingen der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, in één woord aan allen die de zaak derzelve kunnen zijn, wordt dese Handleiding aangeboden, in de hoop dat hare uitgave de oprigting van Bewaarscholen in de hand werke, het verband tuschen huiselijke en schoolopvoeding bevordere, en daardoor in de gevolgen de waarheid helpe bevordere, » dat de instelling der Bewaarscholen heerlijke zaden berot van eenen maatschappelijke wedergeboorte, en een dier krachtige hulpmiddelen is, welke de Voorzienigheid aanwendt om, op sommige tijdstippen, de volmaking der menschheid te bevordere. »